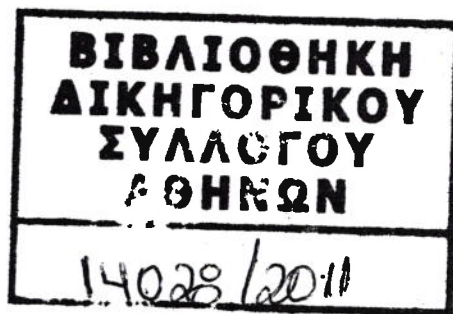

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΕΤΟΣ ΕΞΗΚΟΣΤΟ ΠΡΩΤΟ
ΤΟΜΟΣ ΕΑ'
2010

ΑΘΗΝΑ
2010

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών 6837/2008

Πρόεδρος: Στ.-Σπ. Πανταζόπουλος

Εισηγητής: Αθ. Βασιλάκη

Δικηγόροι: Π. Κορδονούρη, Ν. Κανέλλιας, Δ. Κοτσώγιαννης

Τραπεζική ενέγγυα πίστωση. Έλεγχος εγγράφων. Μέτρο επιμέλειας.

Επουσιώδεις αταξίες στα έγγραφα της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης δεν αναιρούν την εξωτερική κανονικότητά τους και δεν επισείουν ευθύνη της τράπεζας.

Αποδεικνύονται τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Τον Δεκέμβριο του έτους 2002, η ενάγουσα εταιρία περιορισμένης ευθύνης η οποία διατηρεί βιοτεχνία κατασκευής ενδυμάτων και ασχολείται και με εισαγωγές ετοιμών ενδυμάτων συμφώνησε, κατόπιν διαπραγματεύσεων με υπάλληλο - πωλητή της πρώτης εναγομένης ονόματι Ν.Β., η οποία αντιπροσώπευε στην Ελλάδα τον οίκο ετοιμών ενδυμάτων με την επωνυμία «C.D.I.» που εδρεύει στο Καράτσι του Πακιστάν, να αγοράσει 21.600 μέτρα υφάσματος, τύπου Denim Indigo Color - Standard quality, αντί συμφωνηθέντος συνολικού τιμήματος 22.680 ευρώ, για τις ανάγκες της ως άνω επιχειρήσεως της. Η πώληση του ανωτέρω εμπορεύματος συμφωνήθηκε να γίνει βάσει των όρων του υπ' αριθμ. *** και με ημερομηνία 15.12.2002 προτιμολογίου εκδόσεως του πωλητή. Ειδικότερα η πληρωμή του τιμήματος συμφωνήθηκε να γίνει με το άνοιγμα τραπεζικής ενεγγύου πιστώσεως με δικαιούχο τον αλλοδαπό οίκο, μεσολαβούσα Τράπεζα την Τράπεζα «SONERI BANK LTD» με έδρα το Καράτσι Πακιστάν, ενώ η φόρτωση των εμπορευμάτων θα ελάμβανε χώρα εντός 10 ημερών από την ημερομηνία ανοίγματος της ενεγγύου πιστώσεως. Ακολουθώντας, την ίδια περίοδο η ενάγουσα κατήρτισε με τον Ν.Β., ενεργούντα υπό την αυτή ως άνω ιδιότητά του στο όνομα και για λογαριασμό του ίδιου πωλητή «C.D.I.» που αυτός αντιπροσώπευε, και δεύτερη σύμβαση πωλήσεως, αφορώσα την εκ μέρους της ενάγουσας αγορά 11.496 τεμαχίων ετοιμών παντελονιών βαμβακερών DENIM (τζην), αντί συμφωνηθέντος συνολικού τιμήματος 23.043 δολαρίων ΗΠΑ, για τις ανάγκες εμπορίας της πιο πάνω επιχειρήσεως. Η πώληση των εμπορευμάτων συμφωνήθηκε να γίνει με βάση ταυτόσημους όρους που διαλαμβάνονταν στο υπ' αριθμ. *** και με ημερομηνία εκδόσεως 23.12.2002 προτιμολόγιο εκδόσεως του πωλητή. Μετά τις με τους άνω όρους καταρτισθείσες συμβάσεις πωλήσεως, η ενάγουσα προσήλθε στις 17.12.2002 και στις 27.12.2002 αντίστοιχα στο υποκατάστημα της εναγομένης Τράπεζας επί της οδού Αθηνάς, όπου και υπέβαλε αίτηση προς αυτήν για το άνοιγμα τραπεζικών ενεγγύων πιστώσεων, με χρέωση του με αριθμ. *** λογαριασμού της. Πράγματι, μεταξύ της ενάγουσας εταιρίας και της τετάρτης εναγομένης Τράπεζας καταρτίστηκαν οι με αριθμό 3597 και 3662 συμβάσεις τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης, δυνάμει των οποίων η τετάρτη εναγομένη εκδότρια Τράπεζα ανέλαβε την υποχρέωση να καταβάλει τα ποσά των πιστώσεων που ορίστηκαν σε 21.546 ευρώ και 23.043 δολάρια ΗΠΑ, ποσά που αντιστοιχούν στην αξία των εμπορευμάτων των ως άνω προτιμολογίων στον δικαιούχο «C.D.I.», πωλητή του πιο πάνω εμπορεύματος, δια της μεσολαβούσας Τράπεζας «SONERI BANK LIMITED» με έδρα το Καράτσι του Πακιστάν, υπό τον όρο της προσαγωγής στην Τράπεζα εκ μέρους του δικαιούχου πωλητή των κατωτέρω εγγράφων: α) πρωτοτύπου εμπορικού τιμολογίου και αντιγράφου αυτού, περιέχοντος δήλωση του πωλητή ότι το εμπόρευμα είναι σύμφωνο με το προτιμολόγιο, β) πλήρη σειρά φορτωτικής θαλάσσιας μεταφοράς εις διαταγή της τετάρτης εναγομένης με την ένδειξη «ναύλος πληρωτέος στον προορισμό», γ) πιστοποιητικό Τύπου Α (Certificate Form A), άδεια εξαγωγής (Export Licence), Κιβωτολόγιο (Packing List) καθώς και δ) ασφαλιστήρια συμβόλαια μεταφοράς των εμπορευμάτων. Για το άνοιγμα των πιο πάνω τραπεζικών ενεγγύων πιστώσεων η ενάγουσα κατέβαλε στην πρώτη εναγομένη και στην τετάρτη εναγομένη, ως προμήθεια, για την υπ' αριθμ. 3597 ενέγγυα πίστωση, το ποσό των 1.655,80 ευρώ (1.134 ευρώ αμοιβή αντιπροσώπου + 521,80 ευρώ προμήθειες και έξοδα που εισπράχθηκαν από την Τράπεζα) καθώς και το ποσό των 1.729,10 ευρώ, για την υπ' αριθμ. 3662 ενέγγυα πίστωση (1.155,67 ευρώ αμοιβή αντιπροσώπου + 573,43 ευρώ προμήθειες και έξοδα

που εισπράχθηκαν από την Τράπεζα). Στις 15.1.2003 η τέταρτη εναγομένη Τράπεζα παρέλαβε μια πλήρη σειρά φορτωτικών εγγράφων σχετικά με τις υπ' αριθμ. 3597 και 3662 ενέγγυες πιστώσεις και αμέσως ενημέρωσε την ενάγουσα. Ειδικότερα, σχετικά με την υπ' αριθμ. 3597 ενέγγυα πίστωση παρέλαβε: 1) το εμφανιζόμενο ως υπ' αριθμ. ***/28.12.2002 τιμολόγιο της εταιρίας «C.D.I.» που αφορούσε 21.600 μέτρων υφάσματος Denim 140Z, όπως περιγράφεται στο υπ' αριθμ. *** προτιμολόγιο, πωλούμενο προς 1,05 ευρώ το μέτρο, συνολικής καθαρής αξίας 21.546 ευρώ, επιβαρυνόμενο με 5% προμήθεια της αντιπροσώπου εταιρίας (1.134 ευρώ), 2) την εμφανιζόμενη ως υπ' αριθμ. ***, με ημερομηνία 28.12.2002 φορτωτική της βρετανικής εταιρίας «LLOYDS MARITIME & TRADING LTD» για την μεταφορά των εμπορευμάτων του υπ' αριθμ. ***/11.12.2002 προτιμολογίου από το Καρατσι Πακιστάν προς το λιμάνι του Πειραιά Ελλάδας με το πλοίο MAR CHALLENGER V - 020, 3) το εμφανιζόμενο ως υπ' αριθμ. A 000594/4.1.2003 πιστοποιητικό προέλευσης του Γραφείου Προώθησης Εξαγωγών της Κυβέρνησης του Πακιστάν για τα εμπορεύματα που περιγράφονται στο προτιμολόγιο υπ' αριθμ. CDI/WASH/KR/KGLTD/001/01/11.12.2002 και αφορούν την IMP964/003597 ενέγγυο πίστωση, 4) το εμφανιζόμενο ως από 28.12.2002 έγγραφο για την συσκευασία των εμπορευμάτων (packing List) που περιγράφονται στο υπ' αριθμ. CDI/WASH/KR/KGLD/001/01/11.12.2002 προτιμολογίου και 5) την εμφανιζόμενη ως υπ' αριθμ. PK/DE/1/03/00623/31.12.2002 άδεια εξαγωγής του Γραφείου Προώθησης Εξαγωγών της Κυβέρνησης του Πακιστάν που αφορά τα εμπορεύματα του ιδίου ανωτέρω προτιμολογίου. Επίσης, σχετικά με την υπ' αριθμ. 3662 ενέγγυα πίστωση παρέλαβε: 1) το εμφανιζόμενο ως υπ' αριθμ. ***/30.12.2002 τιμολόγιο της εταιρίας «C.D.I.» που αφορούσε ποσότητα 11.496 ανδρικών παντελονιών ποιότητας τζην, μεγέθη ενηλίκων, όπως περιγράφονται στο προτιμολόγιο υπ' αριθμ. ***, πωλούμενο προς 2,1099512 δολάρια ΗΠΑ το παντελόνι, συνολικής καθαρής αξίας 23.043,20 δολαρίων ΗΠΑ, 2) την εμφανιζόμενη ως υπ' αριθμ. KHI/PRS/075/12/2002 με ημερομηνία 30.12.2002, φορτωτική της εταιρίας PANJANG CONTAINER LINE, για τη μεταφορά των εμπορευμάτων του ανωτέρω προτιμολογίου από το Καρατσι προς το λιμάνι του Πειραιά Ελλάδας, με τα πλοία MAR CHALLENGER -V - 020, 3) το εμφανιζόμενο ως υπ' αριθμ. A 000596/4.1.2003 πιστοποιητικό προέλευσης του Γραφείου του Αναπληρωτή Διευθυντή Προώθησης Εξαγωγών της Κυβέρνησης του Πακιστάν για τα εμπορεύματα που περιγράφονται στο προτιμολόγιο υπ' αριθμ. ***/02/30.12.2002 και αφορούν την IMP961/003662 ενέγγυα πίστωση, 4) το εμφανιζόμενο ως από Δεκέμβριο 2002 έγγραφο για τη συσκευασία των εμπορευμάτων (Packing List) που περιγράφονται στο προτιμολόγιο υπ' αριθμ. ***/30.12.2002, 5) την εμφανιζόμενη ως υπ' αριθμ. ***/31.12.2002 άδεια εξαγωγής του Γραφείου του Αναπληρωτή Διευθυντή Προώθησης Εξαγωγών της Κυβέρνησης του Πακιστάν που αφορά τα εμπορεύματα του ιδίου ανωτέρω προτιμολογίου. Εν συνεχεία, η ενάγουσα παρέλαβε τα πιο πάνω φορτωτικά έγγραφα, χωρίς καμία επιφύλαξη, από την τέταρτη εναγομένη Τράπεζα, προκειμένου να μεριμνήσει για την έκδοση αδειάς εισαγωγής των εμπορευμάτων στην χώρα, η δε τέταρτη εναγομένη κατέβαλε στις 16.1.2003 στην πιο πάνω δικαιούχο πακιστανική εταιρία δια μέσου της ανταποκρίτριας πακιστανικής Τράπεζας το ποσό των 21.546 ευρώ και 21.679,56 ευρώ, που αντιστοιχούσε στην αξία των εμπορευμάτων. Επίσης, η ενάγουσα κατέβαλε 95,19 ευρώ και 103,66 ευρώ για ασφάλιστρα συμβολαίων ασφαλιστικής καλύψεως των μεταφερομένων εμπορευμάτων και στην τέταρτη εναγομένη το ποσό των 137,19 και 137,85 ευρώ για επιπλέον προμήθεια, έξοδα των συμβάσεων της ενέγγυας πίστωσης. Στις 4 Φεβρουαρίου 2003 η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών με το με αρ. ***/4.2.2003 έγγραφό της αρνήθηκε να χορηγήσει στην ενάγουσα άδεια εισαγωγής των πιο πάνω εμπορευμάτων, με το αιτιολογικό ότι οι αρμόδιες υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, στις οποίες διαβιβάστηκαν οι άδειες εξαγωγής που εκδόθηκαν την 31.12.2002 από το γραφείο του αναπληρωτή διευθυντή προώθησης εξαγωγών του Πακιστάν, γνωστοποίησαν ότι αυτές δεν είναι έγκυρες και δεν μπορούν να γίνουν δεκτές. Μετά από περαιτέρω έρευνα της ενάγουσας, διαπιστώθηκε ότι η εταιρία «C.D.I.» ήταν ανύπαρκτη στην δηλούμενη από αυτήν διεύθυνση, όπου υπήρχε οικόπεδο, ενώ ήταν ανύπαρκτες και οι εταιρίες που φέρονταν να έχουν εκδώσει τα ανωτέρω έγγραφα και δεν ήταν καταχωρημένες στο επιμελητήριο του Πακιστάν. Η ενάγουσα ουδέποτε παρέλαβε τα αγορασθέντα από αυτήν εμπορεύματα, ούτε κατέστη δυνατόν να πληροφορηθεί περί της τύχης αυτών, διότι στις εκδοθείσες φορτωτικές, όπου αναγραφόταν ο αριθμός των περιεχόντων αυτά χαρτοκιβωτίων, το περιεχόμενο και το βάρος των, ως φορτωθέντων επί πλοίων με προορισμό τον Πειραιά, δεν μνημονευόταν και ο αριθμός του εμπορευματοκιβωτίου

(container), στο οποίο αυτά είχαν τοποθετηθεί με συνέπεια να καθίσταται ανέφικτη η περαιτέρω έρευνα. Περαιτέρω, δεν αποδείχθηκε από κανένα αποδεικτικό στοιχείο ότι υπήρχε σχέση συναυτουργίας μεταξύ της πωλήτριας - πακιστανικής εταιρίας με την επωνυμία «C.D.I.» και της πρώτης εναγομένης, ούτως ώστε εξαιτίας της ως άνω σχέσεως η ενάγουσα να πεισθεί και να καταβάλει στην πακιστανική εταιρία το ποσό των 47.084,55 ευρώ, ήτοι το ποσό που αντιστοιχεί στην αξία των εμπορευμάτων, προς βλάβη της περιουσίας της από την συμπεριφορά της πρώτης εναγομένης, η οποία για να αποκομίσει παράνομο περιουσιακό όφελος της παρέστησε ψευδώς ότι η πακιστανική εταιρία που εκπροσωπούσε ήταν υπαρκτή και φερέγγυα και ότι τα εμπορεύματα που παρήγγειλε ήταν υπαρκτά και ετοιμοπαράδοτα, καθόσον αποδείχθηκε ότι η πρώτη εναγομένη είχε συνάψει σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας με την εταιρία με την επωνυμία «W.A.S.H.» που εδρεύει στο Πακιστάν, προκειμένου να αναλάβει δια μέσου αυτής την εκπροσώπηση διαφόρων οίκων του Πακιστάν στην Ελλάδα και δεν μπορούσε να γνωρίζει την μη ύπαρξη της αντιπροσωπευομένης εταιρίας κατά τον χρόνο της πώλησης αφού, η τελευταία - διαμεσολαβήτρια εταιρία (W.A.S.H.) την ενημέρωσε εγγράφως για τα εμπορεύματα που ήταν διαθέσιμα προς προώθηση στην ελληνική αγορά και τα υφάσματα που δειγμάτισαν στην ενάγουσα είχαν αποσταλεί στην πρώτη εναγομένη από την ως άνω εταιρία (βλ. την επικαλούμενη και προσκομιζόμενη από 10.1.2003 φορτωτική της εταιρίας Α., πράγμα που της δημιούργησε την πεποίθηση ότι η αντιπροσωπευομένη εταιρία με την επωνυμία «C.D.I.» ήταν υπαρκτή εταιρία και αξιόπιστη και συνεπώς η ως άνω συμπεριφορά της δεν συνιστά αδικπρακτική συμπεριφορά. Εξάλλου, υπήρχε μακρόχρονη συνεργασία μεταξύ της ενάγουσας και της πρώτης εναγομένης σε θέματα εμπορικής αντιπροσωπείας διαφόρων οίκων του εσωτερικού και του εξωτερικού και η προμήθεια που έλαβε η πρώτη εναγομένη για την διαμεσολάβηση της αυτή ήταν η νόμιμη, χωρίς να αποκομίσει κανένα άλλο περιουσιακό όφελος.

Περαιτέρω, δεν αποδείχθηκε ότι από αμέλεια των υπαλλήλων της τετάρτης εναγομένης έλαβε χώρα πλημμελώς (χωρίς λογική φροντίδα) κατά την ισχύουσα διεθνή τραπεζική πρακτική ο έλεγχος «κατ' όψη» των προσκομισθέντων στο πρωτότυπό τους φορτωτικών εγγράφων, που διελάμβανε η πιο πάνω σύμβαση, με αποτέλεσμα να μη διαπιστωθεί η εξωτερική μη κανονικότητα αυτών και να μη απορριφθούν αυτά από την εκδότρια τετάρτη εναγομένη, προτού λάβει χώρα πληρωμή των ποσών των πιστώσεων στον δικαιούχο. Και τούτο διότι, όπως προκύπτει από την επισκόπηση από το Δικαστήριο των μετ' επικλήσεως προσκομιζομένων από την ενάγουσα στο πρωτότυπό τους φορτωτικών εγγράφων, οι επικαλούμενες από αυτήν αταξίες συνιστούν όλως επουσιώδεις ελλείψεις, που δεν αποτελούν λόγο απορρίψεως αυτών, κατά τον γενόμενο κατ' όψη έλεγχο της εξωτερικής κανονικότητας αυτών από την τέταρτη εναγομένη. Για το λόγο αυτό άλλωστε και η ενάγουσα παρέλαβε τα φορτωτικά έγγραφα, χωρίς καμία επιφύλαξη, και κατέθεσε αυτά στην συνέχεια στις αρμόδιες υπηρεσίες για την έκδοση αδειάς εισαγωγής. Ειδικότερα, η μη αναφορά επί της υπ' αριθμ. ***/2002 φορτωτικής με ημερομηνία εκδόσεως 28.12.2002 του αριθμού των container δεν αίρει την εξωτερική κανονικότητα του πιο πάνω εγγράφου, αφού στην ως άνω φορτωτική διαλαμβάνονται όλα τα αναγκαία στοιχεία της πιο πάνω μεταφοράς [επωνυμία και διεύθυνση αποστολέως (πωλητή) και παραλήπτη (ενάγουσας), είδος μεταφερομένων εμπορευμάτων, μεικτό και καθαρό βάρος των, αριθμός προτιμολογίου, τόπος προορισμού, όνομα πλοίου, αριθμός χαρτοκιβωτίων, αριθμός ενεγγύου πιστώσεως, ημερομηνία και τόπο εκδόσεως, σφραγίδα και υπογραφή], ούτως ώστε να μην γεννάται εύλογη αμφι-

βολία για την εξωτερική κανονικότητα του. Επίσης, επουσιώδης ήταν και η διαφοροποίηση EL/DE επί της άδειας εξαγωγής, ενώ για τις ημερομηνίες θεώρησης επί των πιστοποιητικών προελεύσεως ενημερώθηκε εγγράφως η ενάγουσα. Επομένως, με το να δεχθούν οι αρμόδιοι υπάλληλοι της τέταρτης εναγομένης Τράπεζας τα ως άνω φορτωτικά έγγραφα, δεν παραβίασαν τις υποχρεώσεις της τελευταίας για τον προσήκοντα (με λογική φροντίδα) έλεγχο της εξωτερικής κατ' όψη κανονικότητας αυτών κατά την ισχύουσα διεθνή τραπεζική πρακτική και συνεπώς τα όσα αντιθέτως υποστηρίζει η ενάγουσα είναι αβάσιμα και απορριπτέα. Κατ' ακολουθία των προαναφερομένων, η αγωγή πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμη, εφόσον δεν αποδείχθηκε η ιστορική της βάση με οποιοδήποτε άλλο από τα προσκομισθέντα αποδεικτικά μέσα.

Παρατηρήσεις:

Στο πλαίσιο της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης μια από τις πρωταρχικές υποχρεώσεις της τράπεζας που μεσολαβεί είναι ο έλεγχος των προσκομιζόμενων εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης. Ως προς το σκέλος του ελέγχου τούτου η σύμβαση της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης είναι σύμβαση έργου, δηλ. σύμβαση αποτελέσματος, όπου αντικείμενο της συμβατικής παροχής της τράπεζας είναι η ορθή διαπίστωση της κανονικότητας των εγγράφων ή η διαπίστωση των τυχόν αταξιών που φέρουν τα έγγραφα¹. Ο έλεγχος αυτός είναι κεφαλαιώδους σημασίας, γιατί τα εμπλεκόμενα μέρη, ιδίως ο αγοραστής των εμπορευμάτων, μέσα από τον προσδιορισμό των εγγράφων της πίστωσης επιδιώκει να διασφαλίσει ότι ο αντισυμβαλλόμενος του, πωλητής των εμπορευμάτων, δεν θα εισπράξει το χρηματικό ποσό της ενέγγυας πίστωσης αν δεν έχει πρώτα εκπληρώσει ολοσχερώς τις συμβατικές του υποχρεώσεις σε σχέση με την παράδοση του εμπορεύματος. Προσδοκά δηλ. ο αγοραστής μέσα από τον έλεγχο των εγγράφων να διαγνώσει αν ο πωλητής έχει αποστείλει το εμπόρευμα που συμφωνήθηκε στην ποσότητα, ποιότητα και κατάσταση που συμφωνήθηκε. Μάλιστα ο αγοραστής αναθέτει τον έλεγχο αυτό στη μεσολαβούσα τράπεζα που δημιουργεί την εύλογη προσδοκία αυξημένης εμπειρίας, τεχνογνωσίας και επιμέλειας, καθώς είναι μεγάλη και οργανωμένη επιχείρηση που παρέχει συστηματικά τη διαμεσολάβησή της σε ενέγγυες πιστώσεις².

1. Ανδ. Λουκόπουλος, Η αμετάκλητος αποσβεστική πίστωση, 1953, σ. 40-41, *I.E. Βελέντζας*, Δίκαιο Τραπεζικών Εργασιών, 1996, σ. 410.

2. *A.N. Γεωργακόπουλος*, Εγχειρίδιο Εμπορικού Δικαίου, τμ. 2, τχ. 2, Εμπορευματικές συμβάσεις, 1989, σ. 267, *I.E. Βελέντζας*, Δίκαιο Τραπεζικών Συμβάσεων, 1996, σ. 411, *Χρ. Χρυσάνθης*, Η έκταση του ελέγχου στα έγγραφα της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης, ΕΕμπΔ 1995, 190 επ., 193. Από τη νομολογία βλ. έτσι ΠολΠρΑθ 14004/84, ΕΕμπΔ 1985, 267, ΕφΠειρ 186/78, ΕΕμπΔ 1979, 233, ΠρΘεσ 1726/68, ΕΕμπΔ 1968, 207. Από την αλλοδαπή βιβλιογραφία βλ. ιδίως *Clive Schmitthoff*, Export Trade, 8th edition, Stevens Publications 1986, p. 336.

Τα έγγραφα της ενέγγυας πίστωσης μπορεί να είναι εν αταξία για τρεις διαφορετικούς λόγους³:

(α) Αταξίες που αφορούν στην ύπαρξη των εγγράφων και στην εξωτερική κανονικότητά τους. Τέτοιες αταξίες συντρέχουν όταν π.χ. δεν υπάρχουν καν κάποια από τα έγγραφα που απαιτούνται κατά τους όρους της ενέγγυας πίστωσης, ή υπάρχουν μεν, αλλά το περιεχόμενό τους δεν είναι αυτό που απαιτεί η πίστωση ή οι εμπορικές συνήθειες. Π.χ. υπάρχει μεν φορτωτική, αλλά δεν αναφέρει το χρόνο φόρτωσης, ή αναφέρει χρόνο φόρτωσης μεταγενέστερο από αυτόν που ορίζει η ενέγγυος πίστωση. Η το τιμολόγιο δεν αναφέρει την ποσότητα του εμπορεύματος που ορίζεται στους όρους της ενέγγυας πίστωσης.

Τις αταξίες αυτές οφείλει να ελέγξει η μεσολαβούσα τράπεζα και μπορεί να τις ελέγξει, γιατί πρόκειται για αταξίες που προκύπτουν από τα ίδια τα έγγραφα.

Στην επισκοπούμενη ΠολΠρΑθ 6837/2008 αναφέρεται ότι η ενέγγυα πίστωση προέβλεπε μεταξύ άλλων την προσκόμιση αδείας εξαγωγής. Αναφέρεται επίσης ότι η προσκομισθείσα άδεια εξαγωγής ανέφερε ως χώρα προορισμού όχι την Ελλάδα, όπως αυτονοήτως αξίωνε η ενέγγυα πίστωση, αλλά τη Γερμανία. Ουσιαστικά πρόκειται για αταξία στην εξωτερική κανονικότητα της αδείας εξαγωγής. Είναι στην ουσία σα να μην προσκομίστηκε καθόλου άδεια εξαγωγής.

(β) Αταξίες που ανάγονται σε αντιφατικότητες των εγγράφων μεταξύ τους. Αντιφάσεις μπορεί να υπάρχουν είτε στο περιεχόμενο ενός μεμονωμένου εγγράφου, είτε να προκύπτουν από τη σύγκριση δύο ή περισσότερων εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης, είτε μπορεί να πρόκειται για αντιφάσεις των δηλώσεων επί των εγγράφων με την κοινή πείρα. Στην επισκοπούμενη περίπτωση της ΠολΠρΑθ 6837/2008 και σύμφωνα με τις πραγματικές παραδοχές της απόφασης υπήρχαν τέτοιες αταξίες. Π.χ. η άδεια εξαγωγής που ανέφερε τη Γερμανία ως χώρα προορισμού ήταν προφανώς σε αντίφαση με τη φορτωτική που θα ανέφερε ως προορισμό την Ελλάδα, αλλά και με το τιμολόγιο που θα είχε εκδοθεί στο όνομα της Ελληνικής αγοράστριας εταιρίας. Επίσης, το πιστοποιητικό προέλευσης ήταν μεταγενέστερο της φορτωτικής, πράγμα που έρχεται σε αντίθεση με την κοινή πείρα, αφού δεν μπορεί να έγινε επιθεώρηση του φορτίου για την έκδοση πιστοποιητικού προέλευσης μετά τη φόρτωσή του για αποστολή.

Τις αταξίες αυτές που ανάγονται σε αντιφάσεις των εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης και δη αντιφάσεις είτε εντός του ιδίου εγγράφου, είτε των εγγράφων μεταξύ τους, είτε των εγγράφων με την κοινή πείρα, επίσης οφείλει να ελέγξει και να διαπιστώσει η μεσολαβούσα τράπεζα. Τίποτε δεν εμποδίζει ή κωλύει τη μεσολαβούσα τράπεζα να διαπιστώσει και δη ευχερώς τις αταξίες αυτές και να ενημερώσει δεόντως τον αγοραστή επισημαίνοντάς του τους σχετικούς κινδύνους που μπορεί

3. Για την πιο κάτω τριμερή διάκριση βλ. *Χρ. Χρυσάνθης*, ο.π., σ. 202 επ.

να ελλοχεύουν. Ούτε συντρέχει λόγος να περιοριστεί ερμηνευτικά η ευθύνη και το μέτρο επιμέλειας της τράπεζας ως προς τις αταξίες αυτές, εν όψει μάλιστα και της κεφαλαιώδους σημασίας των εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης για τη διασφάλιση των συμφερόντων του αγοραστή.

(γ) Αταξίες που ανάγονται στη γνησιότητα, την αυθεντικότητα και το αληθές των δηλώσεων των εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης. Εδώ πρόκειται για ζητήματα που δεν προκύπτουν άμεσα από τα ίδια τα έγγραφα και τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά. Τις αταξίες αυτές, κατ' αρχήν δεν μπορεί να ελέγξει η μεσολαβούσα τράπεζα, σύμφωνα και με την αρχή της αυτονομίας της ενέγγυας πίστωσης. Θα ήταν πέραν των πραγματικών δυνατοτήτων της τράπεζας να αξιώσουμε να διαπιστώσει την απάτη του πωλητή των εμπορευμάτων και τις ψευδείς δηλώσεις του επί των εγγράφων.

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που έχουν ανακύψει στην πρακτική της ενέγγυας πίστωσης διεθνώς είναι ακριβώς το πώς διαπιστώνεται ότι κάθε ένα από τα έγγραφα της πίστωσης αναφέρεται στο ίδιο εμπόρευμα που είναι και αντικείμενο της πώλησης. Πρόκειται δηλ. για το ζήτημα της σημασίας και της επιρροής της αντιφατικότητας που μπορεί να παρουσιάζουν τα έγγραφα μεταξύ τους. Με άλλα λόγια πρόκειται για το ζήτημα της «συμφωνίας των εγγράφων μεταξύ τους»⁴. Στη συμφωνία των εγγράφων αναφέρονται τα αρ. 13^A, 21 και 37Γ των Κανόνων του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, έκδοση UCP 500, που είχαν εφαρμογή, όταν έλαβε χώρα η επισκοπούμενη συναλλαγή⁵. Ακόμα και αν δεν υπάρχει ρητή παραπομπή των μερών στους Κανόνες, αυτοί, ως προς το προκείμενο ειδικά ζήτημα έχουν ερμηνευτική αξία, γιατί απηχούν τη διεθνή εμπειρία και πρακτική για το αξιούμενο μέτρο επιμέλειας των τραπεζών που μεσολαβούν σε ενέγγυες πιστώσεις. Η Επιτροπή Τραπεζικής Πρακτικής του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, ερμηνεύοντας τις πιο πάνω ρήτρες των Κανόνων έχει αποφανθεί ότι πρέπει να προκύπτει με τρόπο προφανή ότι όλα τα έγγραφα αναφέρονται στην ίδια συναλλαγή και μάλιστα στη συναλλαγή που είναι αντικείμενο της ενέγγυας πίστωσης. Δηλ. κάθε έγγραφο ξεχωριστά πρέπει να έχει κάποιο σαφή συνδετικό δεσμό με τη συναλλαγή της ενέγγυας πίστωσης και να μην αφήνεται αμφιβολία ότι σχετίζεται με αυτή τη συναλλαγή⁶.

Τα πραγματικά περιστατικά της απόφασης ΠολΠρΑθ 6837/2008 αποτελούν παραστατικό παράδειγμα για το βαθμό επιμέλειας που οφείλει να επιδεικνύει η τράπεζα κατά τον έλεγχο των εγγράφων της τραπεζικής ενέγγυας πίστωσης. Κατά

4. Χρ. Χρυσάνθης, ο.π., σ. 207.

5. Υπόψιν ότι ήδη από 1.7.2007 ισχύουν οι αναθεωρημένοι Κανόνες UCP 600.

6. Βλ. σχετική έκδοση του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου No. 371, Decision 1975-1979, Ref. 11, καθώς και συζήτηση του ζητήματος αυτού στη βιβλιογραφία υπό *Raymond Jack*, *Documentary Credits*, Butterworths Publications 1991, p.145, § 8.24.

τις πραγματικές παραδοχές της απόφασης ως έγγραφα της ενέγγυας πίστωσης ορίστηκαν: (α) τιμολόγιο, (β) θαλάσσια φορτωτική, (γ) πιστοποιητικό προέλευσης, (δ) άδεια εξαγωγής, (ε) κιβωτολόγιο, και (στ) ασφαλιστήριο. Επίσης κατά τις πραγματικές παραδοχές της απόφασης υπήρχαν οι ακόλουθες αταξίες και αντιφάσεις στα ως άνω έγγραφα που υποβλήθηκαν στην τράπεζα για την είσπραξη του ποσού της ενέγγυας πίστωσης: (α) η φορτωτική δεν ανέφερε αριθμό εμπορευματοκιβωτίου (container), (β) η άδεια εξαγωγής ανέφερε ως χώρα προορισμού τη Γερμανία και όχι την Ελλάδα, γεγονός που καθιστά την άδεια εξαγωγής αντιφατική προς το τιμολόγιο και τη φορτωτική που όριζαν την Ελλάδα ως χώρα προορισμού, (γ) η ημερομηνία θεώρησης του πιστοποιητικού προέλευσης ήταν μεταγενέστερη της ημερομηνίας φόρτωσης στη φορτωτική, γεγονός που συνιστά αντίφαση μεταξύ φορτωτικής και πιστοποιητικού προέλευσης.

Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, εσφαλμένα έκρινε ότι οι ανωτέρω αταξίες και αντιφάσεις ήταν επουσιώδεις, ότι δεν καθιστούσαν τα έγγραφα της ενέγγυας πίστωσης αντικανονικά, και ότι δεν αρκούσαν για να ενεργοποιήσουν και να κινητοποιήσουν την τράπεζα να μην αποδεχθεί τα έγγραφα, να μην εκτελέσει την πίστωση και πάντως να επιστήσει την προσοχή του πελάτη της, αγοραστή των εμπορευμάτων. Η απόφαση αυτή είναι εσφαλμένη, γιατί κατά το νόμο και την παγία τραπεζική πρακτική ο έλεγχος των εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης γίνεται μεν με βάση τα εξωτερικά τους και μόνο χαρακτηριστικά (δηλ. χωρίς να ελέγχεται η γνησιότητα των εγγράφων και η αυθεντικότητα του περιεχομένου τους) πράγμα που σε κάθε περίπτωση εκφεύγει των πραγματικών δυνατοτήτων της τράπεζας, όμως την ίδια στιγμή ο έλεγχος αυτός γίνεται και με τρόπο αυστηρό και τυπικό. Δεν τίθεται δηλ. ζήτημα ουσιωδών και επουσιωδών αταξιών, αλλά κάθε τυχόν αταξία (αξιολογούμενη αυστηρά και τυπικά)⁷ ανατρέπει την κανονικότητα των εγγράφων και τα καθιστά μη αποδεκτά για πληρωμή στο πλαίσιο της ενέγγυας πίστωσης. Στη διεθνή βιβλιογραφία γίνεται γενικά παραδεκτό ότι στην τραπεζική ενέγγυα πίστωση και ειδικά σε σχέση με το μέτρο επιμέλειας για τον έλεγχο των εγγράφων δεν ισχύει ο κανόνας *de minimis (de minimis non curat lex)*, γιατί τούτο θα ήταν αντιφατικό με την αρχή της αυστηρότητας και της τυπικότητας που διέπει ολόκληρη την ενέγγυα πίστωση⁸. Έχει μάλιστα νομολογηθεί ότι ο κανόνας *de minimis* δεν εφαρμόζεται ούτε καν για την αναγραφόμενη ποσότητα του εμπορεύματος, με αποτέλεσμα ακόμα και μικρή απόκλιση στην ποσότητα από αυτή που έχει οριστεί στην ενέγγυα πίστωση

7. Για την αρχή της τυπικότητας και αυστηρότητας που διέπει την ενέγγυα πίστωση, ιδίως σε σχέση με τον έλεγχο των εγγράφων βλ. στη διεθνή βιβλιογραφία *Clive Schmitthoff, Export Trade*, 8th edition, Stevens Publications 1991, p. 342 καθώς και *F. Eisemann/Ch. Bontoux/M. Rowe, Le credit documentaire dans le commerce exterieur*, Jupiter 1985, p. 79.

8. Βλ. *Raymond Jack, Documentary Credits*, Butterworths Publications 1991, p. 144, § 8.22.

να καθιστά τη φορτωτική μη αποδεκτή⁹. Επισημαίνεται μάλιστα ότι αν δεν ίσχυε η αρχή της αυστηρότητας και της τυπικότητας και γινόταν δεκτή η αρχή *de minimis*, τότε σε κάθε ενέγγυο πίστωση η τράπεζα θα πιεζόταν από τον πωλητή να αποδεχθεί τα προσκομιζόμενα έγγραφα παρά τις όποιες ελλείψεις, αντιφάσεις ή αταξίες και δεν θα μπορούσε να εκπληρώσει αποτελεσματικά τις συμβατικές της υποχρεώσεις προς τον αγοραστή.

Εξ άλλου, οι ανωτέρω περιγραφόμενες αταξίες που μνημονεύονται στην απόφαση κάθε άλλο παρά επουσιώδεις είναι στο πλαίσιο της ενέγγυας πίστωσης. Η τράπεζα οφείλει να ελέγξει όχι μόνο ότι τα έγγραφα της ενέγγυας πίστωσης υπάρχουν, αλλά και ότι δεν είναι αντιφατικά μεταξύ τους. Αν η περιγραφή του εμπορεύματος στα έγγραφα αυτά αφήνει αμφιβολίες, τότε η τράπεζα, σύμφωνα με την αρχή του αυστηρού και τυπικού ελέγχου, οφείλει να απορρίψει τα έγγραφα ή πάντως να ενημερώσει δεόντως τον πελάτη της.

Η ενέγγυος πίστωση αποτελεί ένα συναλλακτικό μηχανισμό που με τη μεσολάβηση των τραπεζών και με την έκδοση συγκεκριμένων εγγράφων εξισορροπεί τα συμφέροντα πωλητή και αγοραστή στη διεθνή πώληση. Ο αγοραστής προσδοκά μέσα από την αυστηρή τάξη και τυπικότητα των εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης να διασφαλίσει ότι θα παραλάβει το εμπόρευμα που πλήρωσε στην ποιότητα, ποσότητα και κατάσταση που συμφώνησε. Εναπόκειται στον πωλητή να μεριμνήσει για τη σύνταξη και την έκδοση των εγγράφων της ενέγγυας πίστωσης με τέτοιο περιεχόμενο που να μην αφήνει αμφιβολίες ούτε για το εμπόρευμα, ούτε για τη γνησιότητα και αυθεντικότητα των εγγράφων. Όταν παρατηρούνται έστω και οι παραμικρές αντιφάσεις μεταξύ των εγγράφων, είτε σε θέματα ημερομηνιών, είτε στην περιγραφή του φορτίου, κλπ. διαταράσσεται αυτή η λεπτή εξισορρόπηση συμφερόντων που διασφαλίζει η ενέγγυα πίστωση και οι μεσολαβούσες τράπεζες πρέπει να κινητοποιούν τον πελάτη - αγοραστή επιστώντας την προσοχή του στους κινδύνους που μπορεί να ελλοχεύουν. Αυτός ακριβώς ο αυστηρός και τυπικός έλεγχος της εξωτερικής κανονικότητας των εγγράφων είναι που μπορεί να αποσοβήσει φαινόμενα απάτης στο διεθνές εμπόριο, όπως αυτά που περιγράφονται στη δημοσιευόμενη απόφαση. Η μεσολαβούσα τράπεζα είναι αυτή που είναι σε θέση περισσότερο και από τον ίδιο τον αγοραστή να αποτρέψει την απάτη με τον επιμελή και αυστηρό έλεγχο της εξωτερικής κανονικότητας των εγγράφων. Γι' αυτό και οποιαδήποτε συμβατική ρήτρα για τον περιορισμό της σχετικής ευθύνης της τράπεζας θα ελέγχεται ως αντίθετη στην καλή πίστη.

Χρήστος Σπ. Χρυσάνθης
Λέκτορας Νομικής Σχολής Αθηνών

9. Βλ. την απόφαση των Αγγλικών δικαστηρίων στην υπόθεση *Moralice Ltd. vs. E.D. & F. Man*, [1954] 2 Lloyds Rep. 526 καθώς και την απόφαση των ίδιων δικαστηρίων στην υπόθεση *Soproma SpA vs. Marine & Animal By-Products Corp.*, [1966] 1 Lloyds Rep. 367.